

Podsumowanie badania TransSOL 4: Fakty i analiza solidarności w Europie

Zbiorowe formy solidarności w czasach kryzysu (WP4)

Wstęp

Ten pakiet prac jest poświęcony systematycznemu zbadaniu zorganizowanych form europejskiej solidarności ze szczególnym uwzględnieniem głównych obszarów prawdopodobieństwa wystąpienia problemów związanych z kwestiami emigracji/azylu, bezrobocia i niepełnosprawności. Celem prac jest dostarczenie danych dotyczących obszaru organizacyjnego tzw. organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO, ang. civil society organisations) na terenie ośmiu państw, co ma zapewnić rzeczową podstawę do zrozumienia podstawowych uwarunkowań i ograniczeń, struktur oraz dynamiki zorganizowanych form ponadnarodowej europejskiej solidarności.

Solidarność, która jest uważana za element wiążący społeczeństwo, rozumie się przede wszystkim jako wartość moralną, która powoduje, że ludzie wspierają się wzajemnie. To, co dzieje się w ramach społeczeństwa obywatelskiego, jest ważne dla dokładnego zrozumienia europejskiej solidarności ze względu na fakt, że solidarność z zasady kojarzy się z dobrowolnym działaniem, w ramach którego ludzie organizują się z wewnętrznej potrzeby troski o dobrobyt innych osób, a nie na polecenie władz nadrzędnych lub z uwagi na praktyczny lub ekonomiczny wymiar korzyści wynikających z podejmowanych działań. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego ułatwiają prowadzenie działań na rzecz solidarności na dwa sposoby, a mianowicie poprzez: 1) działania na szczeblu politycznym, w tym rzecznictwo i wkład w tworzenie założeń polityki, oraz 2) świadczenie

zróżnicowanych usług związanych z polityką typowych dla państwa opiekuńczego. Formułując zasady polityki i prowadząc działania ukierunkowane na usługi, organizacje takie mogą być postrzegane jako polityczni gracze odpowiedni do napędzania solidarności, których wkład w międzynarodowe lub ogólnoeuropejskie jej kształtowanie trudno było jednak dotychczas potwierdzić.

Zespół TransSOL zbadał działalność tego rodzaju organizacji w granicach państwowych i w ujęciu międzynarodowym, aby potwierdzić stopień ich zaangażowania na szczeblu ponadnarodowym oraz zidentyfikować różne formy, jakie mogą przybrać ich działania. To badanie sugeruje, że dowody na istnienie międzynarodowej solidarności pozostają ograniczone, częściowo ze względu na wybitnie polityczny charakter solidarności: organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają częściej na szczeblu państwowym i lokalnym, a rzadziej na szczeblu międzynarodowym, co wynika z ich grup wpływu — ze względu na posiadane możliwości w zakresie tworzenia założeń polityki, korzystania z mechanizmów finansowania oraz dobór zamierzonych beneficjentów są one ukierunkowane na szczebel państwowy i lokalny. Te właśnie obszary są zatem celem polityki publicznej mającej promować transgraniczną europejską solidarność.

Dowód i analiza

Działania ukierunkowane na usługi

Głównym zadaniem organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO) jest działanie zoriento-

wane na usługi: organizacje te pomagają ludziom w uzyskaniu dostępu do świadczeń. W toku badania kwestii solidarności w kontekście udzielania dostępu do świadczeń uwzględniono rodzaj usługi świadczonej przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, częstotliwość ich świadczenia oraz liczbę beneficjentów tych usług. Dwie trzecie organizacji społeczeństwa obywatelskiego regularnie udziela wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń z zakresu pomocy społecznej, a kolejne 10% podejmuje takie działania od czasu do czasu (Tabela 1). Ten rodzaj usług ma zastosowanie nie tylko w państwach o mniej rozwiniętych programach opiekuńczych, takich jak Włochy czy Grecja (gdzie odpowiednio 90% i 67% badanych organizacji społeczeństwa obywatelskiego udziela wsparcia w dostępie do świadczeń pomocy społecznej), ale również w państwach z bogatym programem opiekuńczym, takich jak Dania (73% CSO udziela wsparcia w dostępie do usług pomocy społecznej). Dane te stanowią uzupełnienie naszego rozumienia wkładu, jaki organizacja społeczeństwa obywatelskiego ma w funkcjonowanie państwa opiekuńczego w wyniku świadczenia wsparcia rzeczowego, w tym dostarczania posiłków, ubrań oraz zakwaterowania, a więc poprzez realizację usług, które zwykle są oferowane w ramach publicznych programów przeciwdziałania ubóstwu. Tabela 2 pokazuje, że jedna na cztery organizacje regularnie świadczy takie usługi rzeczowe, a więcej niż jedna na dziesięć świadczy je okresowo. Oferowanie usług rzeczowych jest bardziej istotne w państwach takich jak Grecja, która choć przechodzi trudny czas, nadal nie rezygnuje z zapewniania bogatego programu opiekuńczego, oraz zasobnych państw, takich jak Dania, Francja i Włochy, gdzie jedna trzecia organizacji społeczeństwa obywatelskiego świadczy tego rodzaju usługi regularnie lub czasami. Tabela 3 przedstawia szacunkową liczbę beneficjentów, do których docierają organizacje społeczeństwa obywatelskiego ze swoimi usługami oferowanymi w ramach państwa opiekuńczego: 40% badanych organizacji

oferuje rocznie usługi dużej liczbie beneficjentów (ponad 1000), a niektóre docierają nawet do znacznie większej liczby osób będących w potrzebie.

Badanie (tabela 1, 2 i 3) potwierdza wkład CSO w zapewnianie świadczeń w ramach usług państwa opiekuńczego i jasno potwierdza istnienie koncepcji określanej przez niektórych badaczy społecznych mianem „mieszanki socjalnej”: pojęcie to ma się odnosić do współczesnych europejskich systemów opiekuńczych, w których różne podmioty publiczne i prywatne świadczą szereg usług w ramach zróżnicowanego wzorca prawnego. Na tej podstawie można stwierdzić, że działania ukierunkowane na usługi są realizowane głównie na szczeblu lokalnym i państwowym. Ta tendencja stanowi główną przeszkodę dla tworzenia się solidarności ponadnarodowej, ponieważ usługi świadczone przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego skupiają się raczej na szczeblu państwowym niż międzynarodowym.

Organizacja lokalna, państwowa i ponadnarodowa

Jak pokazuje Tabela 4, tylko połowa CSO wykazuje się aktywnością na szczeblu międzynarodowym (53,9% w ramach UE i 48,6% na szczeblu międzynarodowym). Dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, także wchodzących w skład sieci i kampanii ponadnarodowych, szczebel państwowy pozostaje najistotniejszym polem i przestrzenią geopolityczną do działania. Szczebel narodowy jest o wiele częściej wybierany przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego — identyfikuje się z nim prawie 80% wszystkich CSO. Nieco ponad połowa organizacji działa również na niższych szczeblach państwowych (lokalnym i regionalnym), wzmacniając w jeszcze większym stopniu wagę działań na szczeblu państwowym.

Poziom zaangażowania w wymiarze międzynarodowym różni się nieco w przypadku

poszczególnych państw: duńskie i polskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego prowadzą działania na szczeblu europejskim i międzynarodowym, podczas gdy organizacje greckie, niemieckie, brytyjskie i szwajcarskie wydają się mniej skłonne do podejmowania działań poza granicami swoich państw; francuskie i włoskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego znajdują się pośrodku tego notowania. Aktywność międzynarodową duńskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego wyjaśnia, przynajmniej częściowo, powiązanie i działanie tych organizacji głównie w ramach sieci skandynawskiej, a nie w oparciu o powiązania na poziomie UE. Choć duże zaangażowanie polskich organizacji w działania międzynarodowe (w szczególności na szczeblu UE) potwierdza zaangażowanie państwa w ramach UE w zapewnianie regionalnego finansowania rozwoju, to pokazuje również trudności, jakie napotykać polskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego w kontaktach z rządem, który reprezentuje konserwatywne stanowisko polityczne względem kwestii migracji/udzielania schronienia uchodźcom, a także kwestii niepełnosprawności i bezrobocia. Tendencje organizacji społeczeństwa obywatelskiego do działania na szczeblu narodowym uwidaczniają się także, jeśli porówna się rozkład działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu państwowym z działaniami na szczeblu międzynarodowym (Tabela 5). Niezależnie od rodzaju wdrażanych przez organizację działań szczególnych, bez względu na to, czy mowa jest o mobilizowaniu członków poprzez działania bezpośrednie czy też uczestnictwo w procesach tworzenia założeń polityki, szczebel państwowy istotnie dominuje nad szczeblem międzynarodowym.

Kolejnym ciekawym odkryciem jest fakt, że bardzo mała liczba organizacji prowadzi zbiórki funduszy na szczeblu międzynarodowym i europejskim: tylko jedna na pięć organizacji potwierdza, że podejmuje działania związane z gromadzeniem środków na szczeblu międzynarodowym, podczas gdy dwie trzecie

organizacji robi to wyłącznie na szczeblu państwowym. Organizacje, które mają ciągłą potrzebę finansowania swoich działań, częściej skupiają swoje możliwości i zasoby na szczeblu, na którym mogą spodziewać się największych wpływów i największej dostępności środków. Można zatem założyć, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego objęte badaniem działają przede wszystkim na szczeblu państwowym, a nie międzynarodowym, ponieważ grupy, z którymi współpracują i na które wywierają wpływ, są pod wieloma względami (finansowania, założeń polityki, beneficjentów) bardziej zorientowane na wymiar państwowy, a nie międzynarodowy.

Jeśli chodzi o źródła finansowania organizacji CSO (tabela 6), granty od organów państwowych są dla nich ponad dwukrotnie ważniejsze od grantów europejskich. Tutaj też występują różnice pomiędzy poszczególnymi państwami: francuskie i polskie organizacje wykazują większe zainteresowanie dążeniem do uzyskania lub większym wykorzystaniem grantów UE niż organizacje społeczeństwa obywatelskiego z innych krajów. Dla polskich organizacji finansowanie europejskie jest tak ważne jak finansowanie ze strony organów państwowych: ze względu na silną polaryzację polityczną promowaną przez rząd centroprawicowy wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które sprzeciwiają się polityce rządu, aby przetrwać, musi zwracać się o finansowanie do UE. W Grecji finansowanie z UE w dużym stopniu zastępuje finansowanie ze strony organów państwowych, co jest skutkiem zmniejszonej zdolności państwa greckiego do dotowania CSO ze względu na krytyczną sytuację budżetu państwa. W pozostałych państwach rząd nadal stanowi istotne źródło zasobów ekonomicznych.

Innym wskaźnikiem poddanym ocenie jest uczestnictwo organizacji społeczeństwa obywatelskiego z UE w konsultacjach w zakresie tworzenia założeń polityki na szczeblach państwowych i lokalnych (Tabela 7). Podobnie jak w przypadku innych wniosków, także i w tym

przypadku szczebel państwowy i lokalny ma większe znaczenie jako pole zaangażowania politycznego niż szczebel UE. Jeśli jednak porównać sytuację pomiędzy poszczególnymi państwami, nadal można zaobserwować interesujące różnice. Po pierwsze, polskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego są bardzo zaangażowane na szczeblu konsultacji w zakresie polityki UE — 63% badanych w Polsce twierdzi, że organy UE systematycznie konsultują z nimi sprawy polityki. Po drugie, duńskie organizacje społeczeństwa obywatelskiego wydawały się być bardziej zaangażowane na szczeblu międzynarodowym niż niemieckie organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Podejmując decyzje, organy UE prowadzą konsultacje z połową niemieckich i włoskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego; w przypadku duńskich organizacji jest to tylko jedna na pięć organizacji. Dzieje się tak mimo, że 87% duńskich organizacji społeczeństwa obywatelskiego wykazuje aktywność na szczeblu UE (Tabela 4).

Nasze badanie opiera się na założeniu, iż solidarność stanowi w istocie przedsięwzięcie o charakterze politycznym, jako że organizacje społeczeństwa obywatelskiego angażują się w zapewnianie wsparcia grupom wymagającym szerzej zakrojonej pomocy i wsparcia. To wyjaśnia, dlaczego organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają głównie na tych szczeblach, na których ich zdaniem gracze polityczni mają większy wpływ na panującą sytuację i na których jest do nich łatwiejszy dostęp — tj. na szczeblu państwowym.

Powody, którymi kierują się osoby wstępujące w szeregi CSO pomagają lepiej zrozumieć zasadniczo polityczny charakter działań solidarnościowych. Tabela 8 potwierdza głęboko polityczny charakter działań solidarnościowych realizowanych przez CSO. Pytanie zadane podczas badania brzmi: „Dlaczego osoby wstępują do naszej organizacji?” Choć we wszystkich krajach najważniejszym powodem jest altruistyczna chęć niesienia pomocy innym (63%), drugim najważniejszym

powodem wstąpienia do takiej organizacji jest chęć dzielenia się ideami i wartościami politycznymi (55%), a ponad jednej trzeciej respondentów (36%) — „dla wsparcia politycznego”. Te odpowiedzi o jasnym zabarwieniu politycznym są powszechne we wszystkich państwach z wyjątkiem Grecji, gdzie tę możliwość wybrała mniej niż jedna trzecia badanych. Fakt ten można tłumaczyć potrzebą świadczenia przez greckie organizacje społeczeństwa obywatelskiego pomocy i zapewniania przez nie wsparcia nie tylko na rzecz zubożałej ludności państwowej cierpiącej z powodu kryzysu gospodarczego, ale też ogromnej liczby uchodźców z Syrii. Jako że solidarność realizowana przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego ma charakter zasadniczo polityczny, tym bardziej ma ona swój początek na szczeblu państwowym.

Kampanie i wydarzenia ponadnarodowe

Dokładniejsza analiza działań solidarnościowych w ujęciu międzynarodowym jest możliwa dzięki zbadaniu szeregu kampanii i wydarzeń organizowanych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, których projekty mają zasadniczo charakter polityczny, ponieważ koncentrują się wokół kwestii praw człowieka w kontekście trzech wspomnianych obszarów potrzebnego wsparcia. Prawdziwie międzynarodowa współpraca wiąże się z różnymi wyzwaniem.

1) Migracja/udzielanie schronienia: Depenalizacja kampanii na rzecz solidarności

Konkretne cele tej kampanii są ukierunkowane na depenalizację pracy humanitarnej i dotyczą głównie agencji i organów UE (w szczególności Komisji Europejskiej). W ramach kampanii swe siły połączyły różne organizacje, w tym organizacje pozarządowe opowiadające się za tworzeniem bardziej „bardziej socjalnej Europy”, a także platformy antyrasistowskie, organizacje religijne, sieci skupione na problemie walki z bezdomnością, organizacja pozarządowa zaangażowana w ratowanie emigrantów na morzu oraz sieć organizacji

pozarządowych działających na rzecz „grup najbardziej potrzebujących”. Podczas rozmów badacze TransSOL ustalili, że problemy z komunikacją i brak czasu są wymieniane pośród głównych trudności, jakie bierze się pod uwagę podczas rozważania nawiązania współpracy międzynarodowej. Drugim poważnym problemem było znalezienie forum umożliwiającego omawianie zagadnień dotyczących emigracji — ta kwestia spotkała się z pozytywnym odzewem ze strony wszystkich państw europejskich; odpowiedzi wskazywały, że uznaniem cieszą się zróżnicowane doświadczenia i opracowane przez poszczególne państwa założenia polityki dotyczące emigracji; docenia się znaczenie struktur państwowych służących do mobilizowania opinii publicznej.

2) Bezrobocie: Ponadnarodowy strajk społeczny. Międzynarodowy Strajk Społeczny stanowi przykład oddolnego spojrzenia na kwestię solidarności, ponieważ obejmuje stowarzyszenia działające na szczeblu lokalnym luźno powiązane siecią współpracy. Ponadnarodowy Strajk Społeczny, który miał miejsce w Londynie w lutym 2017 r., stanowi obraz studium przypadku międzynarodowego aktywizmu w praktyce. Uczestniczące w nim organizacje reprezentowały szerokie spektrum tworzonych przez zwykłych ludzi organizacji działających w obszarze bezrobocia w warunkach styku różnych rynków pracy, w tle kryzysu migracyjnego i niepokojów pracowniczych. Podczas strajku skupiano się także na szeregu różnych wyzwań, którym stawiają czoła pracownicy w całej Europie. Dzięki tej imprezie organizacje miały możliwość utrzymania i stworzenia sieci współpracy, podzielenia się informacjami, zwiększenia świadomości oraz poszukiwania możliwości dokonywania zmian społecznych. Zgodnie z ustaleniami poczynionymi w ramach badania TransSOL uczestnicy odczuwają trudności na szczeblu aktywizmu międzynarodowego, ponieważ zasoby dzielone między organizacje są niewielkie i jedynie

kilka organizacji może sobie pozwolić na uczestnictwo w tego rodzaju wydarzeniach.

3) Niepełnosprawność: Europejskich Dzień Osób Niepełnosprawnych Obchody Europejskiego Dnia Osób Niepełnosprawnych miały miejsce w Brukseli w listopadzie 2016 r. Impreza stanowiła studium przypadku międzynarodowego aktywizmu w praktyce. Organizacje, które brały udział w tym wydarzeniu, cierpią na różne rodzaje niepełnosprawności i muszą stawiać czoła wielu wyzwaniom we wszystkich państwach europejskich. Badanie wykazało, że jednym z najważniejszych wyzwań, o których mówiło się podczas tego wydarzenia, był zbyt mały stopień zainteresowania problemem tych osób i brak możliwości bycia blisko spraw i wydarzeń odbywających się na szczeblu europejskim: kwestie te często postrzegają się jako niezwiązane z polityką i mające znaczenie lokalne.

Zalecenia polityki

Dotychczasowe dowody potwierdzają istnienie szeregu działań, w które angażują się organizacje społeczeństwa obywatelskiego (CSO). Solidarność została przedstawiona zarówno jako akt wsparcia mający na celu pomoc w realizowaniu potrzeb ludzkich oraz jako akt wyrażania poglądów politycznych. W oparciu o systematyczne badania oraz analizę danych można sformułować następujące zalecenia dotyczące polityki państwowej.

Tym, co decyduje o sile organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu międzynarodowym, jest ich zdolność promowania solidarności na szczeblu międzynarodowym. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego skupiające się na działaniach na szczeblu państwowym promują wzajemne wsparcie jedynie w kontekście państwowym. Promowanie aktywności międzynarodowej przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego uwzględnia włączenie w ich działania innych, już istnieją-

cych, zdecentralizowanych wysiłków aktywistów skupionych na szczeblu państwowym, z równoczesnym uwzględnieniem nowych możliwości dla Europy. Jest to szczególnie ważne w okresie kryzysu.

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają w większym stopniu na szczeblu państwowym niż międzynarodowym, ponieważ ich odbiorcy i interesy docelowe są pod wieloma względami zorientowane na szczebel państwowy. Ta tendencja jest łatwo wyczuwalna, ale też zgłaszana przez respondentów; można ją potwierdzić empirycznie, analizując infrastrukturę budżetową i polityczną. Ograniczenia w zakresie solidarności międzynarodowej można zatem powiązać z tworzeniem założeń polityki, finansowaniem narzędzi i zamierzonymi beneficjentami. Polityka publiczna, która dąży do upowszechniania międzynarodowej solidarności w Europie, powinna skupić się na tych właśnie obszarach. Poszczególne państwa, podobnie jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, powinny zadbać o to, by zdecentralizowana struktura inicjatyw solidarnościowych była wszechstronna i obejmowała wszystkie działania realizowane w Europie. Aby było to możliwe, potrzebne są środki do monitorowania, koordynowania i zapewniania wsparcia. Jest to szczególnie ważne w kontekście świadczenia usług przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Jeśli chodzi o pracę związaną z rzecznictwem politycznym, konieczne jest zwiększenie współpracy i koordynacji międzynarodowej w celu zagwarantowania grupom potrzebującym pomocy prawa głosu w każdym miejscu, to zaś oznacza nie tylko równość w każdym państwie, ale również na każdym szczeblu UE. Polityka publiczna powinna teraz zostać ukierunkowana na zapewnienie współpracy i koordynacji organizacji społeczeństwa obywatelskiego we wszystkich państwach.

W warunkach szerzej zakrojonej współpracy międzynarodowej CSO także zyskałyby większą możliwość działania. Obecnie są one zbyt

skupione na swoim obszarze działania, zbyt związane z instytucjami organów państwowych lub zbyt mocno od nich zależne, a także zbyt słabo zaangażowane w walkę z wyzwaniami, jakie niesie za sobą współpraca międzynarodowa.

Tabele 4 i 5 pokazują, że w kontekście tworzenia założeń polityki i zaangażowania nie ma bezpośredniego związku pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, które podejmują działania na szczeblu międzynarodowym, a tymi, które, pomimo skupienia się na działaniach w obrębie państwa, są nadal uważane za wartościowych rozmówców podczas tworzenia założeń polityki w Brukseli i które są zachęcane do udzielania porad podczas procedury tworzenia prawa. Jest to kwestia, którą należy dokładniej rozważyć, ponieważ ma ona konkretne następstwa względem sposobu, w jaki interpretujemy aktywizm międzynarodowy; zwraca ona uwagę na istnienie różnic w odmianach aktywizmu międzynarodowego oraz szeregu rodzajów organizacji zaangażowanych na szczeblu międzynarodowym. Niektóre organizacje bardziej otwarcie skupiają się na kwestiach i obszarach polityki ponadnarodowej; inne w większym stopniu zajmują się sytuacją swojego własnego państwa, ale nadal są otwarte na uczestnictwo w życiu społeczności międzynarodowej, jeśli tylko zostaną do tego zaproszone, a także na zasadzie *ad hoc*, również na szczeblu międzynarodowym. W istocie podczas rozmów z przedstawicielami organizacji społeczeństwa obywatelskiego na temat ich doświadczeń dotyczących pracy na szczeblu międzynarodowym większość z nich nie wskazywała działania ponad granicami państw jako możliwości wzajemnego uczenia się ani jako realnego sposobu wzmocnienia swojego wpływu. Ponadto, czynności wykonywane na szczeblu międzynarodowym wydają się nieco mniej narażone na działania konkurencyjne pomiędzy organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i jako takie zachęcają do współpracy i obustronnego wsparcia.

Jeśli organizacje społeczeństwa obywatelskiego nie zdołają same przystosować się do potrzeb solidarności ponadnarodowej, założenia polityki powinny dawać więcej zachęt i możliwości do tego rodzaju zaangażowania, wśród których można wskazać: monitorowanie inicjatyw solidarnościowych oraz działań w różnych państwach w celu określenia, czy w ich lokalizacjach istnieją nierówności przestrzenne oraz gdzie jest wymagane większe wsparcie lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a także wsparcie finansowe, organizacyjne i symboliczne organizacji społeczeństwa obywatelskiego w tworzeniu platform i organizacji międzynarodowych umożliwiających koordynację ich pracy. W szczególności mogą to być środki prawne do promowania prawdziwie ogólnoeuropejskich form organizacji i stowarzyszeń. Należy pamiętać, że stowarzyszenia mogą dzisiaj być tworzone jedynie w ramach poszczególnych państw (nie istnieje status stowarzyszenia europejskiego), co oznacza, że każda grupa, która tworzy formalną strukturę, musi przestrzegać przepisów krajowych i programów dotyczących kwestii zwolnień podatkowych, statusu organizacyjnego oraz programów finansowania.

Podsumowując, organizacje społeczeństwa obywatelskiego są obecnie z natury powiązane z państwem, jego przepisami oraz instytucjami finansującymi. Większa liczba platform międzynarodowych, a nawet unijnych, mających na celu zapewnienie rzecznictwa i budowanie świadomości założeń polityki, a także projektów ukierunkowanych w większym stopniu na usługi, takie jak wsparcie w zakresie dostępu do pomocy społecznej i pomocy rzeczowej, stanowiłyby zachętę do budowania solidarności politycznej poza granicami narodów i w większym stopniu promowałyby i wzmacniały dynamikę polityczną wzajemnego wsparcia w całej Europie.

Parametry badania

W omawianym badaniu dotyczącym solidarności i społeczeństwa obywatelskiego dokonano systematycznej analizy organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO) z ośmiu państw europejskich: Danii, Francji, Niemiec, Grecji, Włoch, Polski, Szwajcarii i Wielkiej Brytanii. W ramach badania przedstawiono państwowe oraz międzynarodowe raporty, w ramach których zebrano dane dotyczące działalności międzynarodowej tych organizacji w trzech głównych obszarach wymagających działań pomocowych: migracji/udzielania schronienia, a także działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz walki z bezrobociem. *Spółeczeństwo obywatelskie* tworzy się w oparciu o trzy cechy: a) działalność organizacyjną (wydarzenia i kampanie), b) formalne struktury organizacyjne (w powiązaniu z ekologią) oraz c) swoje relacje (z sieciami politycznymi i społecznymi). Jako *międzynarodowe* określamy te działania, które występują zarówno w całej UE, na jej obszarze i poza nim; działania te dzieli się jednak na dwie kategorie.

Pierwsza część niniejszego pakietu pracy została poświęcona działaniom organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu państwowym. Zakres badania obejmował 245 rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami CSO z ośmiu wspomnianych państw. Rozmowy te zostały podzielone na trzy części odzwierciedlające trzy główne obszary wymagające pomocy. W pierwszej części został przyjęty format pytania otwartego w celu uzyskania od rozmówców informacji na temat udziału ich organizacji we wspólnie organizowanych wydarzeniach i kampaniach. Druga część rozmów skupiała się na elementach składowych organizacji oraz ich zakresie działania. Trzecia część obejmowała pracę z rozmówcami w celu ustalenia powiązań ich organizacji z innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i instytucjami. W każdym z ośmiu państw przeprowadzono 30 rozmów,

co daje 10 rozmów na każdy obszar wymagający pomocy.

W drugiej części pakietu pracy zespół TransSOL przeprowadził rozmowy podczas trzech zróżnicowanych tematycznie wydarzeń i kampanii na szczeblu międzynarodowym: Ponadnarodowego Strajku Społecznego, który odbył się w Londynie w lutym 2017 r., podczas obchodów Europejskiego Dnia Osób Niepeł-

nosprawnych w Brukseli w listopadzie 2016 r. oraz podczas trwającej Solidarnościowej Kampanii Depenalizującej zorganizowanej przez Platformę Społeczną, która zajmuje się sprawami migracji/udzielania schronienia uchodźcom. Podczas każdego z tych wydarzeń o zasięgu międzynarodowym przeprowadzono 10 rozmów, co daje łącznie 30 rozmów.

Załącznik: Tabele

Tabela 1: Udzielanie wsparcia w dostępie do systemu pomocy społecznej (w %)

	Często	rzadko	Nigdy
Dania	73	3	0
Francja	61	15	9
Niemcy	33	17	0
Grecja	67	10	0
Włochy	90	7	0
Polska	50	7	0
Szwajcaria	33	13	7
UK	56	6	0
łącznie	58	10	30

(N=245)

Tabela 2: Udzielanie pomocy w formie wsparcia niepieniężnego (np. posiłków, zakwaterowania, ubrań, itd.)

	Często	rzadko	Nigdy
Dania	27	10	63
Francja	30	15	39
Niemcy	10	13	73
Grecja	43	27	30
Włochy	30	10	60
Polska	37	10	53
Szwajcaria	13	20	60
UK	13	22	66
łącznie	25	16	56

(N=245)

Tabela 3: Ile osób (beneficjentów) ogólnie otrzymało usługi w zeszłym roku? (w %)

	Żadna	Mniej niż 100	Mniej niż 500	Mniej niż 1000	Więcej niż 1000	Nie wiem
DK	7	7	20	10	50	7
FR	0	18	15	9	55	3
GER	0	17	10	20	27	27
GRE	0	17	33	10	30	10
IT	0	7	23	13	53	3
PL	0	17	17	17	30	20
CH	0	17	20	3	37	23
UK	0	6	25	9	41	19
łącznie	1	13	20	11	40	14

(N=245)

Tabela 4: W którym z tych obszarów geograficznych działa Twoja organizacja/grupa? (w %)

	lokalny	regionalny	państwowy	UE	międzynarodowy*
Dania	63,3	66,7	96,7	86,7	63,3
Francja	69,7	75,8	81,8	57,6	57,6
Niemcy	23,3	33,3	90	40	43,3
Grecja	36,7	46,7	73,3	36,7	30
Włochy	76,7	66,7	76,7	50	56,7
Polska	56,7	53,3	86,7	76,7	66,7
Szwajcaria	50	63,3	66,7	43,3	33,3
UK	81,3	56,3	62,5	40,6	37,5
łącznie	57,6	58	79,2	53,9	48,6

*międzynarodowy oznacza tutaj działanie na obszarze Unii Europejskiej i poza nią (N=245)

Tabela 5: Rodzaj działania według poziomu geopolitycznego (w %)

	państwowy	międzynarodowy*
polityczna edukacja obywateli / podnoszenie świadomości	89	28
Usługi na rzecz członków (doradztwo-poradnictwo, wsparcie materialne, itd.)	81	14
Reprezentowanie interesów / instytucje lobbujące	79	36
Uczestnictwo w konsultacjach prawnych / procesy tworzenia polityk	79	31
Mobilizacja członków poprzez działania bezpośrednie	69	20
Gromadzenie środków	64	20
Usługi na rzecz innych (np. klientów)	61	17
Mobilizowanie członków poprzez protesty/demonstracje	51	20

*międzynarodowy oznacza tutaj działanie na obszarze Unii Europejskiej i poza nią (N=245)

Tabela 6: Udostępnianie organizacji społecznych dla których granty na poziomie rządowym i UE są bardzo ważne do przeżycia (w %)

	Państwowe Granty Rządowe	Granty UE
Dania	80	13
Francja	45	36
Niemcy	50	7
Grecja	7	20
Włochy	27	10
Polska	37	33
Szwajcaria	37	3
UK	13	9
łącznie	37	17

(N=245)

Tabela 7: Uczestnictwo CSO ze statusem konsultacyjnym w tworzeniu procedur na różnych poziomach (w %)

	Konsultacje UE	Konsultacje narodowe	Konsultacje ponadnarodowe
Dania	17	80	40
Francja	39	61	51
Niemcy	53	53	30
Grecja	33	53	60
Włochy	47	70	80
Polska	63	77	60
Szwajcaria	20	57	50
UK	34	69	63
łącznie	38	65	54

(N=245)

Tabela 8: „Na podstawie własnego doświadczenia, dlaczego ludzie wstępują do organizacji?” (w %)

	Dla wsparcia politycznego	Dla wsparcia finansowego	Dla wsparcia prawnego/sądowego	Dla kontaktów społecznych	Dla pomocy, wspierania osób	Dla udostępniania idei/wartości politycznych	Inne
DK	50	13	30	63	80	63	60
FR	58	27	33	73	67	64	49
GER	40	13	27	37	63	57	33
GRE	30	17	20	30	77	27	27
IT	17	0	23	47	70	73	37
PL	10	17	37	47	63	40	30
CH	57	37	13	20	40	53	27
UK	22	9	22	44	47	62	38
łącznie	36	17	26	45	63	55	38

(N=245)